Тыднёвік Магілёўскі

№ 30 (30)
5.12.97

Рэдактарскія нататкі

...На чале са свабодай

Вы чытаеце чарговы нумар газэты пасля тыднёвага перапынку, які быў звязаны з фінансавымі праблемамі. Такім чынам, апошні раз мы «бачыліся» два тыдні назад. За гэты час адбыліся падзеі, на якія наша газэта не мела магчымасці адгукнуцца аператыўна. Не ўсе з іх аднак мелі праходзячую грамадскую вартасць — і гэта дае нам падставу, не пагледзячы на нібытое спазненне, выказацца на іх конт. Гэта і зробім.

Першы факт грамадскага жыцця, па небяспечнасці наследкаў для лёсу краіны, — закрыццё газэты «Свабода». Мала хто помніць з гісторыі, а магчыма і мала хто ведае, што «чырвоны тэрор» у маладой рэспубліцы Саветаў, які шалёна перарос у сталінскія злачынствы і пры ўсіх «оттепелях» працягваўся да распаду СССР не толькі ў гэтай імперыі, але і ў краінах «сацыялістычнага лагеру» — што тэрор гэты пачаўся з ленінскага дэкрэту аб закрыцці газэтаў, якія крытыкавалі новую ўладу. Тагачасныя перыядычныя выданні, што не спяшаліся перарасці ў прапагандысцкае падначаленне да бальшавікоў, знішчаліся спецыяльна ўтворанымі «трыбуналамі печати». Іх прысуды, што насілі «часовы» характар, так і не былі, зразумела, ніколі адмененыя. У нас функцыю трыбунала ўзяў на сябе Гаспадарчы суд, які па хуткасці — гэта заняло 15 хвілінаў — прыняцця прысуда можна параўнаць з «военно-полевым судом».

І тады, і цяпер газэты судзілі не за фактычныя памылкі, распаўсюджанне плётак і хлусні, антыканстытуцыйныя заклікі, а — за меркаванні і думкі (зразумела, непрыемныя), і за праўду. Тагачасныя і цяперашнія «матросы Железняки» кіраваліся выключна «палітычнай мэтазгоднасцю», якая заўсёды азначае не стратэгічнае служэнне народу, а тактычнае ўслужэнне ўладзе... Аднак такой уладзе, што гэтага патрабуе, немагчыма ўгадзіць. Заўтра ж чарговымі падсуднымі становяцца тыя, хто былі суддзямі ўчора... Такая ўсюды і заўсёды логіка «палітычнай мэтазгоднасці», што ўзнімаецца вышэй за законы і мараль.

Таму, па той жа навуцы логікі, урокі гісторыі вымагаюць, каб першай за «Свабоду» заступілася газэта «Советская Белоруссия». Яна ж, як і іншыя «дзяржаўныя» (двукоссе тут да месца) сродкі інфармацыі, маўчыць.

Гэта непакоіць і палохае не менш самога факту закрыцця дэмакратычнай газэты. Бо сведчыць пра тое, што дыктатура зайшла надта далёка. Зайшла, як гаворыцца, «без стука» не толькі ў «свае» ведамствы (суды, пракуратуры, міліцыю), але і ў інстытуты, якія грамадства прызнае за дэмакратычныя. Што будзе далей, не ведае нават і сам Лукашэнка.

Ведаюць, на шчасце, тыя, каго аб'ядноўвае «Хартыя-97». Яе абвяшчэнне — гэта другая падзея, што прыйшлася на перапынак у выхадзе нашай газэты. (Хаця мы, калі заўважылі чытачы, былі першымі, хто паведаміў аб тым, што ў краіне ідзе работа над гэтым дакументам). Усе, хто склаў Хартыю, першыя падпісалі яе і заклікаюць далучыцца іншых пры ўсіх палітычных рознагалоссях, ведаюць адно: барацьба за волю і незалежнасць, дэмакратыю і сумленне, праўду і добрую будучыню дзяцей, культуру і мараль... за ўсё тое, што нішчыць і разбурае дыктатура, не бывае нідзе і не будзе ў нас лёгкай і кароткай. Бо гэта барацьба выклікае перамогі не над [illegible] праўнай уладай, а над сабой: самай цяжкай, самай пакутнай і самай непрыемнай. Але і самай годнай, самай радаснай і самай высакароднай перамогі. Яна і ёсць адзіны трывалы грунт для арганізацыі прыстойнага жыцця.

З чаго пачаць шлях да яго кожнаму з нас? З далучэння да Хартыі, з адкрытага і шчырага далучэння. Ва многім не больш, чым сымбалічны гэты ўчынак надасць тым не менш сілы і права паважаць сябе, а значыць — жыць з надзеяй і верай у родны народ і зямлю.

Два мінулыя тыдні ўмясцілі ў сабе і іншыя падзеі. Але рэдакцыя выбрала гэтыя, каб заявіць:

1. Заснавальнікі газэты асацыяцыя «Кола сяброў» і рэдакцыя ТЫДНЁВІКА выказваюць рашучы пратэст супраць нічым неабгрунтаванага закрыцця газэты «Свабода» і патрабуюць адмены гэтага антыдэмакратычнага рашэння.

2. Заснавальнікі газэты і рэдакцыйны калектыў далучаюцца да Хартыі-97.

Мы ведаем, што і вы, хто чытае сёння нашу газэту, — з намі. Напалоханая ўлада абвясціла Хартыю-97 «подрывным документом», а цэнтрам скаардынаванага наступу аб'яднанай апазыцыі на «президентские завоевания» — газэту «Свобода».

Ня будзем пярэчыць. Дазволім сабе толькі адну папраўку: здымем з яе назвы двукоссе. Пасля гэтага і сапраўды даверым СВАБОДЗЕ быць каардынатарам нашага жыцця. Аж да самой яе перамогі... І той, што ў «двукоссі», зразумела, — таксама.

ГЕНАДЗЬ СУДНІК.

Апошнія весткі з лякарні

Валадар Цурпанаў, на дзень падрыхтоўкі газэты да друку, працягвае трэці тыдзень знаходзіцца ў лякарні. Такія наследкі ягонай 10-сутачнай турэмнай галадоўкі пратэсту супраць незаконнага затрымання і асуджэння чатырох актывістаў дэмакратычных арганізацый Магілёва падчас правядзення мітынгу 7-га лістапада (падрабязнасці ў нумарах 28 і 29 «Тыднёвіка»). Медычны персанал лякарні завода штучнага валакна, суседзі па палаце і сябры Валадара праяўляюць да яго павагу, уважлівасць і клапатлівасць. Гэта многае значыць у выздараўленні, аднак медычныя наследкі галадоўкі, псіхалагічнае адчуванне несправядлівасці пакарання і жорсткія ўмовы утрымання ў ізалятары пераўзыходзяць пакуль сілу лекаў і чалавечай цеплыні. Па меншай меры яшчэ два тыдні Валадару прыйдзецца жыць у рэжыме лекавай установы.

Сябры зычаць Валадару хутчэйшага і надзейнага выздараўлення.

Уласн.інф.

Валадар Цурпанаў: ліст да сяброў

Добры дзень, шаноўныя!

Я вельмі ўсіх, хто хваляваўся падчас майго зняволення, а цяпер вось — лекавання. Шчырая, сардэчная ўдзячнасць сябрам, аднадумцам, палітычным, знаёмым і незнаёмым людзям — усім, чыя падтрымка й дапамога падтрымлівалі мяне, сілкавалі надзею на перамогу, перадусім — над сабой. Дзякую вас, дарагія!

Я дзякую дзядулю і ягоных унучак, маіх дачушак. І прабачаюся перад імі і, акрамя іх, болей ні перад кім, за іхныя неспакоі і турботы. Дзякуй за вашае трыванне ды разуменне.

Я ўдзячны лёсу за ягоныя падарункі, якога мажліва я і не варты. Гэты падарунак не мае кошту, а каштоўнасць ягоная ніяк не ахопліваецца. Завецца ён — сяброўства. Я дзякую лёс за тое, што мяне атачае гэтулькі сяброў! І ці змагу я адплаціць тым жа?!

Я прашу, шаноўныя, не крыўдаваць, аднак я не прымаю вашых закідаў ды просьбаў быць болей абачлівым, цішэйшым. Ці ж вы ўяўляеце мяне іншым?!

Адказам жа на пытанне: «А што будзем рабіць далей?» — будзе гэтыя вершы. Яго прысвячаю вам, дарагія сябры! Прымайце, як сведчанне ўдзячнасці.

Змагарам

Прастора навокал — быльнег
непралазны
Суцэльнаю, нібы бэтоннай, сьцяной
З маўкліва-упартых, за ўсе
безадказных,
Рахманых (ці дзіўх?) «простых
саўкоў».
Час пераменаў... Тых слоў
спалучэньне,
Нібы праклён найвялікшай вагі.
— Жыве Беларусь! — толькі зноў
далучэньне
Да большага «брата» галасуюць
рабы.
Калі гэты «брат» зь бізуном
ды астрогам
Прыходзіў з апошняй візытай
сваёй —
Пасьля засталося ня надта і многа
Гатовых змагацца за Волю крывёй.
Ня сёньня у двор гарацкі і сялянскі
Воля Радзімы «прасіцца»
прыйшла...
А колькі ўжо год «саюзныя» няньки
Спрабуюць скруціць — каб у стойла
зайшла!
Чаму ж перавагу над Воляй трымае
Люд, што зь цямрэчы ідзяў старых
Ня хоча вылазіць? (Глуздоў
не хапае?!)
Зноў цягне ў пячору мрояў сваіх
Ды толькі ў Волі свае абаронцы.
За Волю ўставалі заўжды —
Змагары!
Бо ім не хапала паветра і сонца
У багна-атрутным тым гушчары

Прысвячаю сябрам

Заўжды было мала Змагарнікам
Волі,
Але яны сілай вялікай былі,
Бо побач стаялі — раменны
ў рамёны!
Натхняла іх Веліч ды Слава Зямлі.
Зямлі, што калісьці такіх даравала —
Мінуўшчыны Веліч — дачок і сыноў:
Рагнеда! Скарына! Сьвятая
Прадслава!
Ўсяслаў-Чарадзей! Вітаўт!
Яська-герой!
Гмах Велічы слаўнага веку былога,
Здаецца, ня мае ў глыбінях канца...
А мы — як працягам кірунку
другога —
Ці здольныя ўкласьці свайго ў ім
вянца?!
Ці здольныя мы ўзьняць
бярвенца-другое
На той ганаровы узровень жыцьця,
Дзе Воля й Радзіма адно бяз адное
Існаваць непарыўна ня будуць?
Хаця...
Мары што зоркі, пяцяць
ды згараюць.
Сёньня наўкола шалёны паўзмрок:
Зь цёмных пячор злыдні зноў
выпаўзаюць —
Каб Волю й Радзіму загнаць
у астрог.
Яны ўжо скутыя спрэсу кайданы,
Злыдні бізун дзеля іх Змагароў
Раз-пораз, ды так асалодна,
ўздымаюць —
Імкнуцца зь іх «выбіць» да Волі
любоў.
Ды марныя высілкі: Воля й Радзіма
Для іх непарыўнымі сталі даўно.
Навошта ім Воля у добрай хаціне,
Калі на Радзіму надзелі ярмо?!
Навошта Радзіма, што вартая жалю,
Бо дыхаць не можа, адно што —
хрыпець?
Яны толькі ў вольнай старонаачцы
маюць
Адвечную мару — шчасьліва
запець.

8-20 лістапада 1997 г.
Астрог-шпіталь, Магілёў.

Сустрэча з нашым паэтам

Жадаю сілаў і мужнасьці у нашым выстойваньні супраць рэжыму, у нашым стаяньні за Беларусь! У радасьці, вядома, і каханьня, і посьпехаў небанальных!
30.11.97 г.
Славамір Адамовіч

У нядзелю, 30-га лістапада, госцем магілёўскага згуртавання «Патрыёты Бацькаўшчыны. Рух у Эўропу» быў паэт Славамір Адамовіч. У рамках новай праграмы згуртавання над назвай «Гасцёўня Патрыётаў» Славамір даў прэс-канфэрэнцыю, пасля якой адбылася сустрэча з моладдзю.

Гаворка ішла аб сённяшнім стане беларускага грамадства, аб магчымых шляхах і мэтадах процістаяння дыктатарскай уладзе, і больш шырока — аб тым, як захаваць у сябе годнасць і сумленне, быць Чалавекам і Грамадзянінам. Таксама Славамір паведаў аб сваёй працы ў «Нашай Ніве», паказаў сыгнальны экзэмпляр кнігі вершаў, куды ўвайшлі творы, якія былі напісаныя за кратамі. Пакуль што гэты праект, на жаль, застаецца нерэалізаваным.

Думаецца, што галоўным на гэтым спатканні з моладдзю было менавіта само спатканне, размова з чалавекам, які ўжо прайшоў цяжкі шлях пакутаў і выпрабаванняў, які ўжо ахвяраваў сабой дзеля Бацькаўшчыны. І тое, што ён выйшаў з турмы жывым і свабодным, прагным творчай працы і вольнага жыцця —найлепшы доказ таго, што справа Беларускага Адраджэння мае сапраўдных і неўміручых носьбітаў. Што яна, гэтая справа — жывая крыніца, якая прабьецца скрозь любы, нават самы таўшчэзны бэтон.

А напрыканцы сустрэчы для чытачоў і прыхільнікаў ТМ Славамір пакінуў свой аўтограф.

В.С.

*Супрацоўнік рэдакцыі ТЫДНЁВІКА **Віктар Суднік** на працягу двух тыдняў праходзіў стажыроўку ў Польшчы. Яна складалася з двух частак. Спачатку — стаж у рэгіянальнай польскай газэце. Потым —канфэрэнцыя-сэмінар для ўсіх удзельнікаў праекту з польскага і беларускага бакоў.*

Усяго ў гэтым мерапрыемстве бралі ўдзел прадстаўнікі 11-ці мясцовых незалежных беларускіх газэтаў з Маладэчна, Воршы, Івацэвічаў, Слоніма, Гародні, Берасьця, Віцебска, Баранавічаў, Глыбокага і Магілёва. Арганізатарам і спонсарам выступіла амэрыканская фундацыя IDEE (Інстытут на карысць дэмакратыі ва Ўсходняй Эўропе), а непасрэдным выканаўцам — яе польская філія.

Паколькі праграма побыту ў Польшчы была вельмі разнастайнай і даволі працяглай па часу, мы мяркуем даць нататкі нашага карэспандэнта ў некалькіх нумарах ТМ. Сёння — іх першая частка.

СВУПЭЦКІЯ НАТАТКІ

Досьвед Вольнага Панства

Горад.

Невялічкі гарадок Свупца (Słupca) належыць да Конінскага ваяводства, якое ў сваю чаргу ўваходзіць у Вялікапольскі рэгіён (Wielkapolska). Колькасць насельніцтва ў ім складае прыкладна 6 мільёнаў чалавек. У Коніне — 80 тысяч насельніцтва, у Свупца —15 тысячаў.

Адразу хачу зазначыць, што ў Польшчы няшмат вялікіх гарадоў, і таму захавалася й існуе яшчэ ад былых часоў вялікая культурная спадчына менавіта маленькіх мястэчак. На прыкладзе Свупца магу зазначыць, што гэта сапраўды вельмі прыемная, адначасова старажытная і сучасная спадчына, якая з дзяцінства выхоўвае чалавека ў рэчышчы патрыятызму, адданасці сваёй роднай мясціне як у яе мясцовым, так і ва ўсеагульнапольскім значэнні.

У Свупца ёсць свая Заканадаўчая Рада, якую абіраюць жыхары. Налічвае гэты орган 20 асобаў. Бурмістр — кіраўнік выканаўчай улады — выбіраецца Радай, але ў хуткім часе пасля маючай адбыцца рэформы ён будзе выбірацца ўсім насельніцтвам. Дарэчы, у першы дзень майго побыту мяне запрасілі на паседжанне Рады, дзе асноўным пытаннем былі выбары 5-ці асобаў сярод 9-ці кандыдатаў на ўзнагароджанне адмысловым мэдалём за заслугі перад горадам. Ва ўтульным пакойчыку, у спакойнай сяброўскай атмасферы гэтыя 5 кандыдатаў былі абраныя шляхам тайнага галасавання. Потым, 11-га лістапада, у Дзень Незалежнасці Польшчы, мэдалі былі ім уручаныя на Плошчы Волі, падчас адкрыцця Помніка палякам, якія аддалі свае жыццё за свабоду.

Мушу таксама падкрэсліць адразу, што нікому з тых палякаў, з кім я меў гутаркі, а гэта былі журналісты мясцовай газэты і радыё, бурмістр і яго намеснікі, дэпутаты, упадальнікі крамаў, і г.д., — ня трэба было даводзіць, а тым больш даказваць (як, на жаль вельмі часта ў Магілёве), што галоўны падмурак дастойнага і свабоднага жыцця, усялякага дабрабыту — менавіта любоў да сваіх каранёў, традыцый, гісторыі, а найперш — карыстанне **сваёй мовай**, у нашым выпадку — беларускай. Дарэчы, што тычыцца беларускай мовы, то амаль усе мае суразмоўцы разумелі мяне (а я іх) без перакладу, а калі высвятлялася, што шмат якія словы і цэлыя выразы гучаць аднолькава — і па-польску, і па-беларуску — тут ужо мы разам адчувалі сапраўднае замілаванне і пяшчоту адзін да аднаго.

Працягваючы тэму горада Свупца, скажу, што асартымэнт самых розных крамаў, якіх, як мне падалося, нават больш, чым у 400-тысячным Магілёве, такі, што свае пачуцці я выражаў толькі адным словам: фантастыка! Амаль усе крамы, рэстарацыі, пабы і бары — у прыватнай уласнасці, чысценькія і ўтульныя, часцей за ўсё гэта сямейны бізнэс. Увечары, калі пасля 17-й гадзіны ў асноўным усе крамы зачыняюцца (акрамя тых, якія працуюць non-stop), жыхары, асабліва маладзейшыя, збіраюцца ў пабах, каб пагутарыць, пасьпяваць і, вядома, выпіць. У кожным пабе ёсць білярд, іншыя гульні, багаты выбар напояў. Некаторыя бары маюць даўнюю гісторыю — у іх на відным месцы выстаўлены рэліквіі: старыя бутэлькі, бакалы, і г.д. Анідзе няма напружнасці, лаянкі, а тым больш бойкі. Людзі адпачываюць пасля працоўнага дня.

Вуліцы ноччу асветленыя так, як, можа быць, на Беларусі толькі ў Менску ў раёне ад плошчы Незалежнасці да чыгуначнага вакзалу. Усе тавары ў крамах праз шкло відаць гэтаксама як днём.

Думаю, што варта аддаць адзін абзац проста пад пералік (няпоўны) тых паслуг, якія існуюць для людзей у 15-тысячным мястэчку: крамы па продажу мужчынскага, жаночага і дзіцячага адзення, абутку, бялізны, шматлікія прадутовыя шопы, пякарня, фотастудыя, музычныя крамы, пракат аўто, асяродак спорту (корты, стадыён), лазні, саўны, кнігарні, крамы па продажу вылічальнай тэхнікі, офіснай і хатняй мэблі, сталярная і іншыя майстэрні, аптэкі, паліклініка і шпіталь з сучасным абсталяваннем, тры філіі асноўных польскіх банкаў, бібліятэкі, фітнэс клуб, Дом культуры, кінатэатр, таксі, адвакацкія канторы, нарэшце, мясцовы аддзел руху «Салідарнасць»...

У горадзе ёсць тры дзіцячыя садкі, тры пачатковыя школы (8 год навучання), некалькі спэцыяльных вучэльняў, агульнаадукацыйны ліцэй, маленькі заводзік па вырабу сталёвых канструкцый, гарчычны млын, аўтазапраўка, спэцыяльная фабрыка, дзе працуюць інваліды і людзі, якія перайшлі пэнсыённы рубеж. Ёсць 75-мэтровая антэна для ўладальнікаў сотавых тэлефонаў, але будуецца яшчэ адна, бо ў краіне існуюць некалькі сыстэмаў сотавай сувязі.

Але ж, канешне, галоўнай адметнасцю любога польскага горада, незалежна ад яго памераў, ёсць касцёл. У Свупца набажэнствы праводзяцца ў двух касцёлах (абодва можна аднесці да барочнай архітэктуры). Адзін з іх —Касцел Святога Крыжа, закладзены ў XVI стагоддзі, зьяўляецца адным з трох галоўных польскіх санктуарыяў —духоўных здабыткаў нацыі — нароўні з Вострай Брамай (тут я мушу паведаміць, што пасля маёй невялічкай «лекцыі» польскія калегі пагадзіліся з тым, што Вострая Брама, як і Вільня — наша агульная культурная спадчына) і кляштарам у мястэчку Ясна Гура.

Ксёнз касцёлу Святога Крыжа паставіўся да беларускага журналіста вельмі добра, і пасля імшы правёў для мяне адмысловую экскурсыю па самому будынку касцёла, распавёў пра яго славутую гісторыю. Я даведаўся, што зараз, на працягу года, каля 100 тысячаў каталікоў з усяе Польшчы спэцыяльна прыязджаюць у Свупца каб памаліцца менавіта ў гэтым прыгожым драўляным касцёле.

Другі касцёл трохі падобны на наш, магілёўскі, і па сваіх памерах, і па архітэктуры. Асабліва шмат людзей збіраецца ў ім у нядзелю. Дарэчы, у Свупца няма, як мне паведамілі, ніводнага некаталіка. Калі я бачыў групы дзетак, прыкладна 6-ці — 7-мі гадовага ўзросту, якія адны, без суправаджэння бацькоў, з радаснымі ўсмешкамі спяшаліся ў нядзелю на ранішнюю імшу, я даведаўся, здаецца, нашмат больш аб Польшчы, чым падчас шматлікіх гутарак з дарослымі.

...Асабліва мне падабалася ў Свупца адсутнасць грамадскага транспарту. Аўтобусы ходзяць толькі ў іншыя гарады. Людзі шпацыруюць ці ездзяць на аўтамабілях. Паветра чыстае, людзі ветлівыя, амаль усе знаёмыя, паўсюдна чуваць прывітанні, пажаданні здароўя, поспехаў, нават па некалькі разоў на дзень. Самая распаўсюджаная зьява, якую можна пабачыць ня толькі ў Свупца, але і ў любой вёсцы побач — гэта сатэліт (спадарожнікавая антэна). Напрыклад, на сценах пяціпавярховага пяціпад'езднага будынку такіх сатэлітаў я налічыў каля 30-ці. Але ж большасць жыхароў, як у Свупца, так і ў сельскай мясцовасці, жыве ўсё ж у асобных дамах, на тэрасах і вокнах якіх звычайна вісяць бела-чырвоныя польскія сцягі, дзе-нідзе яны перамяжоўваюцца з выявамі герба Свупцы — жоўтага крыжа на блакітным фоне. Як жартуюць самі жыхары — ці то на Украіне жывем, ці то ў Швэцыі. Напачатку стагоддзя мяжа, што падзяляла дзве імпэрыі — Расейскую і Аўстра-Вугоргскую — праходзіла ў 10-ці км ад Свупца, а сам горад належыў да ... імпэрыі Раманавых. Дарэчы, менавіта па гэтай дарозе мы з рэдактарам мясцовай газэты ехалі ў друкарню, аб якой я больш падрабязна паведамлю ў адпаведным раздзеле.

Газэта.

Рэдакцыя «Газэты Свупэцкай» займае другі (ён жа апошні) паверх прыгожага будынка ў самым цэнтры горада. Гэтае памяшканне зьяўляецца ўласнасцю газэты. У штат рэдакцыі ўваходзяць 10 чалавек, а ўвогуле тых, хто піша ў газэту, налічваецца каля 30-ці асобаў. Аўтары атрымваюць ганарары, што адрознівае (пакуль?) польскую прэсу ад СМІ ў Заходняй Эўропе, дзе ганарарнай сістэмы няма. Тры чалавекі начале з рэдактарам, сп. Яцэкам Барткавякам, працуюць у газэце ад самага пачатку —з 1989-га году. Тады газэта выходзіла нерэгулярна, з пэўнымі цяжкасцямі, бо толькі на некалькі месяцаў раней у Польшчы адбыліся свабодныя выбары, на якіх перамагла «Салідарнасць». Штаб месціўся ў падвальчыку прыватнага дома, а друкаваўся зусім невялічкі тады наклад дзякуючы таму, што адзін з сяброў рэдакцыі быў добра знаёмы з рабочым друкарні.

Дарэчы, сп. Барткавяк — гісторык па адукацыі, вядомы і паважаны ў рэгіёне грамадскі і культурны дзеяч, інтэлігентны і ветлівы чалавек. Менавіта ён быў вядучым урачыстых цырымоніяў на Дзень Незалежнасці ў Свупца (аб якіх будзе ніжэй). Цікава, што ён не мае асобнага кабінэту ў рэдакцыі, а вось працы ў яго многа, і яна нясе не толькі вузка-журналісцкі характар, але скіраваная перш за ўсё на агульна-грамадскія патрэбы горада.

Спачатку газэта мела выразна палітычны дэмакратычны накірунак. Але з цягам часу, калі ў краіне ўсталявалася дэмакратыя, людзі пачалі прагнуць больш простай інфармацыі, якая б магла задаволіць звычайныя патрэбы жыхароў менавіта свайго маленькага мястэчка і ваколіцаў.

Зараз «ГС» выходзіць штотыднёва накладам 4 700 асобнікаў. Палосаў у газэце можа быць ад 12-ці да 20-ці. Фармат — нашай звычайнай «раёнкі». Пераважаюць матэрыялы інфармацыйнага характару аб культурных, спартыўных, забаўляльных падзеях у рэгіёне. Ёсць у газэце калонка паліцэйскіх навінаў, старонка водклікаў чытачоў, артыкулы на гістарычную тэму, крыжаванкі і, канешне, шмат рэкламы і аб'яваў.

Практычна ўвесь наклад газэты разыходзіцца. Яна распаўсюджваецца акрамя Свупца яшчэ ў васьмі гмінах (сельскіх раёнах). Канкурэнцыю газэце складаюць некалькі тыднёвікаў, якія выходзяць у Коніне і ў шэрагу гарадкоў накшталт Свупца ў радыюсе 10-20 км. Але ў самой Свупца іншага выдання няма. Падчас майго побыту ў горадзе рэдакцыя вымушана была падвысіць кошт газэты з 1 злотага 30-ці грошай да 1 зл. 40-ка. Тлумачыцца гэта вельмі проста, як гэта звычайна бывае і ў нас: выраслі цэны на друкарскія паслугі. Але калектыў газэты паабяцаў чытачам ужо напачатку года палепшыць якасць друку і змяніць да лепшага саму афарбоўку сваіх нумароў.

Зазначу, што ва ўсіх падобных выданнях супрацоўнікі рэдакцыяў самі дакладаюць у кожны асобнік сваіх газэтаў бясплатны (для чытачоў і падпісчыкаў) каляровы дадатак з тэлепраграмай. Акрамя агульнапольскіх каналаў гледачы Свупца маюць магчымасць глядзець перадачы з цэнтра ваяводства — Коніна, з Гданьску, Пазнані, і г.д. Уладальнік сатэліта можа таксама за асобную плату набыць дадатковыя кадаваныя каналы.

Пры мне ў рэдакцыю завітаў чалавек сталага веку, які ўжо даўно эміграваў у Нямеччыну, а цяпер спэцыяльна прыехаў, каб ахвяраваць грошы на памятную дошку з імёнамі загінуўшых палякаў падчас Другой сусветнай вайны. Пробашч касцёла даў яму згоду на тое, каб яна была прымацавана потым на касцёльным будынку.

(Далей будзе).

ХАРТЫЯ 97
CHARTER-97

Мы, грамадзяне Рэспублікі Беларусь, заяўляем, што дзеянні цяперашніх уладаў накіраваныя на знішчэнне неад'емных правоў і свабодаў чалавека. У краіне растаптаны асноўны закон —Канстытуцыя. Беларускаму народу адмоўлена ў праве абіраць сваіх прадстаўнікоў ва ўладныя структуры. Вядзецца сыстэматычны наступ на свабоду слова, на правы грамадзянаў ведаць рэальнае становішча ў краіне. Разбураюцца нацыянальныя культура і школа, дыскрымінуецца беларуская мова. Штодзённы рост цэнаў і жабрацкі заробак ставяць на мяжу існавання сотні тысячаў сем'яў. Напярэдадні XXI стагоддзя ў цэнтры Эўропы ўсталяваўся дыктатарскі рэжым. Дзесяць мільёнаў людзей апынуліся ў палоне гвалту.

Мы верым, што наша Радзіма вартая свабоды і росквіту. Мы верым, што менавіта такой зробяць яе нашы супольныя намаганні. Нас натхняе прыклад свабодных народаў, якія прайшлі гэты шлях раней за нас. Мы памятаем, як група мужных чэшскіх і славацкіх праваабаронцаў падпісала Хартыю 77, у якой заклікала да барацьбы з таталітарызмам у сваёй краіне, і як праз некалькі гадоў ад чырвонай дыктатуры ва Ўсходняй Эўропе не засталося сьлядоў. Людзі ў гэтых краінах атрымалі магчымасць вольна будаваць сваё жыццё і дасягаць дабрабыту.

Мы ня можам больш цярпець гвалт, парушэнні законаў, злачынствы супраць усяго народу і кожнай асобы. Мы будзем салідарныя з кожным, хто змагаецца за свае правы, за свабоду і добрыя ўмовы жыцця для сваіх сем'яў.

Мы вызнаем розныя палітычныя погляды і рэлігійныя веравызнанні, але нас аб'ядноўвае любоў да свабоды й Бацькаўшчыны. Падмуркам нашай падрыхтаванасці да супольных дзеянняў у справе вызвалення беларускага народу зьявіцца павага да поглядаў і веры адно аднаго. Наша салідарнасць пераможа гвалт і бессаромную хлусню. Усе, хто выйшаў на шлях змагання за свае правы і чалавечую годнасць, павінны быць упэўненыя ва ўсеагульнай падтрымцы.

Мы спадзяемся на разуменне сусветнай супольнасці і салідарнасць усіх сілаў, якія разумеюць небяспеку ўсталявання на пастсавецкай прасторы новай карычневай імпэрыі. Аскепак таталітарызму павінен быць выняты з цела Эўропы.

Мы, грамадзяне Беларусі заяўляем сёння пра сваю адказнасць за лёс краіны, за будучыню нашых дзяцей. Мы зробім Беларусь вольнай, незалежнай, багатай эўрапейскай дзяржавай, дзе абароненыя правы чалавека, дзе няма палітзняволеных, дзе ўсе маюць годныя ўмовы для жыцця.

Мы заклікаем усіх грамадзянаў Беларусі далучыцца да нашай Хартыі, каб супольна змагацца за свае правы і свабоды, за аднаўленне дэмакратыі і законнасці ў нашай краіне.

Жыве вольная незалежная Беларусь!

Сярод першых ста чалавек, якія падпісалі Хартыю 97, такія вядомыя ў Беларусі людзі як Славамір Адамовіч, Уладімір Арлоў, Рыгор Барадулін, Лявон Баршчэўскі, Васіль Быкаў, Віталь Васількоў, Вінцук Вячорка, Ніл Гілевіч, Сямён Домаш, Павел Знавец, Кася Камоцкая, Павел Карназыцкі, Алена Лукашэвіч, Сяргей Абадоўскі, Міхаіл Пастухоў, Тацяна Процька, Валеры Сівуха, Генадзь Суднік, Алег Трусаў, Юры Хадыка, Віктар Шалкевіч, Павел Шарамет.

Хартыя 97 ______________________
(Прозвішча, імя)

____
(Подпіс)

Паважаныя чытачы! Мы заклікаем патрымаць нашу ініцыятыву. Свае подпісы пад гэтым дакумэнтам Вы можаце даслаць на адрас рэдакцыі.

На думку Н. Аўдзеевай, з роднай мовай у нас ўсё добра

Як мы паведамлялі ў мінулым нумары газэты, маладыя франтаўцы замовілі ў гарвыканкаме грамадскі пікет у абарону роднай мовы. Усе вытрыманыя «параметры» звароту да ўлады аб правядзенні мерапрыемства не прынеслі, аднак, заяўнікам поспеху. У сваім, дарэчы, запозненым па нормах закону адказе, які падпісала нам старшыні гарвыканкаму Наталля Аўдзеева, улада паведамляе, што пікет «нецелесообразный», бо з выкладаннем і вывучэннем роднай мовы ў нашых школах усё добра, усё «в соответствии с правом выбора родителями языка обучения детей». Пра тое, што гэтае «целесообразное» права выбару насамрэч дыктуецца і нават навязваецца ўладай, у адказе не гаворыцца. Ды такое сумленнае прызнанне, дарэчы, зусім і не абавязковае: ўсё зразумела і без яго. Абвергнуць свае грэблівыя адносіны да мовы гарвыканкам не можа ніводнай гарадской афішай або абвесткай, афіцыйным выступам або дакумэнтам. Не гаворачы ўжо, зразумела, аб тым, якая мова пануе на шматлікіх паверхах Дома саветаў і наогул у чынавецкіх дачыненнях... Ды і тое сказаць, а ці жывуць яны ў Беларусі? Тэрытарыяльна — так. А думкамі і пачуццямі, пры ўмове наяўнасці, зразумела, адрас іх усё той жа, з незабыўных часоў камсамольскага юнацтва — савецкі саюз... І быццам анічоганькі ў свеце не змянілася. Між тым вартасць чалавека ў тым, што ён здольны і мусіць змяняцца. Разам з новымі ведамі, новым часам, новымі мэтамі, новымі надзеямі... А так бы і жылі людзі дасёння не тое, што ў неіснуючай краіне, а зусім у пяшчэрах. Ці не туды і цягнуць нас былыя камсамольцы?

Уласная інф.

По логике вещей — ненадолго!

Толькі што краіна адсвяткавала Дзень інвалідаў. Магілёў, як зазначыў бы класык, не пеставаў імяніннікаў «разнообразием дебютов». На гэтым тыдні інваліды мелі магчымасць бясплатна наведаць кінатэатры, каб паглядзець на сваё задавальненне (на жаль, далёка не першай «свежести») амерыканскія баявікі... А вось неўгамонны старшыня гарадскога таварыства пацярпелых ад савецкіх рэпрэсіяў В.Чашэй ізноў паведаміў рэдакцыі аб пакутах нявінных людзей, сярод якіх інваліды, да смутку, найбольш распаўсюджаная «катэгорыя». Звяртацца да ўладаў ён проста стаміўся. Вось урывак з ягонага ліста.

«Первого сентября 1995 г. указом президента отменены все льготы узникам сталинских лагерей и тюрем. В результате все они теперь лишены всех для себя жизненно важных льгот: бесплатного проезда в общественном транспорте, бесплатных лекарств по рецептам врачей, скидок на оплату жилья, телефона, электроэнергии. Если бывший узник сталинских лагерей не участник войны и не беспомощный инвалид, —он лишён всего для него продолжается 37-й год. Многочисленные обращения к президенту ничего не дали. Ответы к нам приходят не от него, а из других служб, которые ссылаются как раз на указ президента. Мы ощущаем, что живем в своеобразном историческом парадоксе по формуле: Государство — это Я, вернувшейся к нам из прошлых столетий. По логике вещей такое не может продолжаться долго.

В.ЧАШЕЙ,
председатель городского общества пострадавших от репрессий.

«Белая кніга». Магілёў. Фрагмэнты.

(Працяг. Пачатак у NN 17, 19, 21, 23, 25)

Могилевские власти признают только угодные им профсоюзы

Еще в апреле 1996 г. Совет Могилевской областной региональной организации Свободного профсоюза Белорусского (далее — МОРО СПБ) в соответствии с законом РБ «О коллективных договорах и соглашениях» и ст. 12 закона РБ «О профессиональных союзах» обратилась в Могилевский облисполком и Могилевскую ассоциацию промышленников и предпринимателей. Обращение состояло в просьбе начать коллективные переговоры с Советом МОРО СПБ о заключении Соглашения между указанными сторонами.

Однако, в нарушение Закона, облисполком (председатель — **Куличков А.Н.**) отказался вести переговоры. Кроме незаконности самого факта отказа, в ответе облисполкома имеется еще ряд нарушений действующего законодательства: участие МОРО СПБ в заключении коллективных договоров на предприятиях ставилось в зависимость от желания соответствующих трудовых коллективов, а не профсоюзов, функционирующих на предприятиях и учреждениях; вместо безусловного вступления в коллективные переговоры для заключения Соглашения с Советом МОРО СПБ, облисполком лишь обещал рассмотреть вопрос об участии МОРО СПБ в заключении контрактов при заключении соглашения в последующие годы. Это грубо нарушало принципы социального партнерства, заложенные в международном праве, национальном законодательстве и даже в Указе президента РБ N 278 «О развитии социального партнерства».

Из Могилевской ассоциации промышленников и предпринимателей (президент — **Чертков В.Г.**, директор завода «Трансмаш») вообще не поступило никакого ответа на предложение Свободного профсоюза начать коллективные переговоры.

Более того, облисполком не предоставил Совету МОРО СПБ копии соответствующих решений, положения и действующего соглашения, что не соответствует ст. 2 закона «О коллективных договорах и соглашениях», ст. 34 Конституции РБ, в которой говорится: «...*Государственные органы, общественные объединения, должностные лица обязаны предоставить гражданину Республики Беларусь возможность ознакомиться с материалами, затрагивающими его права и законные интересы*».

Не дал ответа облисполком и на просьбу включить в состав областной согласительной комиссии по трудовым и социальным вопросам представителя от Свободного профсоюза, что нарушает равенство прав всех профсоюзов, гарантируемое ст. 2 «Закона о профсоюзах».

Почему облисполком, грубо нарушая закон, не признает Свободного профсоюза? Почему на активистов Свободного дружно обрушились с репрессиями милиция и суды? Почему закрыла глаза прокуратура? Откуда такая «солидарность»?

Ответ в том, что никогда **(подчеркиваю — никогда!)** коммунисты не были рабочей партией. Они **всегда** как огня боялись независимого рабочего движения. **Никогда** в так называемом «государстве рабочих и крестьян» простой советский работяга не имел **никаких прав**, кроме одного — пахать на коммунистов и дрожать перед начальством. Именно для этого коммунисты и создали карманные, контролируемые профсоюзы, «приводные ремни», которые способны только угодничать перед администрацией и властями. Независимые профсоюзы, принципиально отстаивающие интересы своих членов, коммунистам не нужны.

Декрет N 5 начал действовать в Могилеве еще до его публикации

6 марта 1997 г. был опубликован декрет президента N 5 «*О собраниях, митингах, уличных шествиях, демонстрациях и пикетировании в Республике Беларусь*». Декрет этот — совершенно неправовой, им на практике полностью были отменены права граждан на проведение независимых публичных мероприятий. Конституционное право граждан на проведение собраний, митингов, уличных шествий, демонстраций и пикетирования было заменено полным произволом местной администрации в этих вопросах по принципу «хочу — разрешу, хочу нет». Мы здесь не будем подробно анализировать статьи этого декрета (есть, например, прекрасный анализ доктора юридических наук **Пастухова М.И.**). Остановимся лишь на двух статьях этого образца посткоммунистической правовой демагогии.

В ст. 4 декрета говорится: «*Заявление* (на проведение мероприятия) *подается в письменной форме не позднее чем за пятнадцать дней до намеченной даты проведения мероприятия. ..Руководитель исполнительного и распорядительного органа или его заместители обязаны рассмотреть заявление и не позднее чем за пять дней до времени проведения мероприятия в письменной форме сообщить организатору о принятом решении*». В ст. 7 декрета говорится: «*До получения разрешения... организаторы указанных мероприятия* ***не вправе осуществлять их подготовку,*** *в том числе объявлять в средствах массовой информации о времени и месте их проведения,* ***изготавливать*** *и распространять с этой целью листовки, плакаты и иные материалы*».

Таким образом, согласно декрету, **на подготовку мероприятия отводится только пять дней.** Это совершенно нереальный срок для того, чтобы подготовить более-менее крупное публичное мероприятие и сколь-нибудь широко оповестить о его проведении. В самом деле, например, если мероприятие намечено на субботу, то можно будет приступить к подготовке только во вторник (за пять дней). Если газета выходит в пятницу, то последний день подачи материалов в нее — вторник. Таким образом, можно дать только одно объявление в газете и то только накануне мероприятия. Однако известно, что чтобы объявление дало существенный эффект, чтобы читатель обратил внимание на объявление, необходимо, чтобы оно несколько раз появилось в газете на одном и том же месте. А если объявление выходит в свет только за день до проведения мероприятия, то основная масса читателей прочтет его только вечером накануне мероприятия, когда люди уже определились со своими планами на будущий день. Аналогичная ситуация и с листовками. Если листовки можно изготавливать только после получения разрешения, то получается, что организаторы мероприятия имеют один день на изготовление листовок, день-два на раздачу листовок распространителям и день-два на распространение листовок среди граждан. Таким образом, граждане могут получить листовки, извещающие о проведении мероприятия, только в последний момент. Поэтому, выполняя требования декрета N 5, организационно подготовить сколь-нибудь крупное публичное мероприятие невозможно.

Теперь перейдем конкретно кизложению сути дела.

4 марта 1997 г. Могилевский городской клуб избирателей (далее — **МГКИ**) подал в горисполком заявление на проведение в Могилеве 15 марта 1997 г. митинга и уличного шествия, посвященного Дню Конституции. А, как уже упоминалось, **6 марта** вышел президентский декрет N 5.

Понятно, что активисты МГКИ не могли знать, о том, что должен выйти такой декрет (о его подготовке ничего не сообщалось) и до 6 ноября при подготовке к своему мероприятию, посвященному Дню Конституции, руководствовались «Положением...» от 04.04.88, которое не запрещало предварительную подготовку мероприятия, на которое еще не получено разрешение.

2-3 марта были отпечатаны листовки, призывающие прийти на митинг, посвященный Дню Конституции. В течение 4-5 марта они были розданы активистам МГКИ и других демократических организаций. Всего людей, распространяющих листовки с призывом приити на митинг, было 150-200 человек и, понятно, что процесс распространения листовок остановить уже было невозможно.

10 марта горисполком своим решением, подписанным председателем горисполкома **Сивицким Д.А.** и управляющим делами горисполкома **Ясько Т.С.**, фактически запретил проведение митинга и шествия, перенеся его на площадку перед ДК им. Куйбышева, т.е. в малолюдное место.

Но т.к. распространение листовок с призывом прийти на митинг было невозможно остановить, председатель МГКИ В.И.Сивуха письменно уведомил об этом горисполком, Ленинский РОВД и областную прокуратуру.

Какова же была реакция властей? Обычная. Да и что еще могут придумать коммунисты, кроме репрессий?

13 марта 1997 г. В.Сивуха был вызван в Ленинский РОВД, где на него был ст. лейтенантом **Данилиным** составлен протокол о нарушении декрета № 5, и в этот же день суд Ленинского района (судья **Маймусов А.С.**) оштрафовал В.Сивуху **на 2,6 миллиона рублей** по ст. 12 декрета N 5.

Данное постановление суда имеет смысл привести полностью:

«*Согласно протокола от 13 марта 1997 г. Сивуха В.И., не имея соответствующего разрешения, проводил организацию и агитацию по проведению 15 марта 1997 г. на пл. им. Ленина в г. Могилеве митинга.*

Сивуха В.И. вину не признал, пояснив, что отпечатал и передал активистам листовки 2-го марта, т.е. до опубликования Декрета N 5.

Из представленных материалов видно, что Сивуха В.И. подал заявку на проведение митинга 04.03.97, а агитацию начал 02.03.97 г., данные действия и повлекли в последующем нарушение требований ст. 7 декрета N 5 президента РБ.

Суд постановил: на основании ст. 12 декрета N5 президента РБ подвергнуть Сивуха Валерия Ивановича штрафу в 2.600.000 рублей».

Во-первых, в интересных условиях мы стали жить после ноябрьского референдума! Людей наказывают не на основании статей кодекса (административного или уголовного), принятого законодательной властью, а на основании статьи декрета, изданного одним лицом. Такого не было даже при товарище Сталине!

Во-вторых, в декрете ясно написано (ст.20), что он вступает в силу со дня опубликования! Опубликован он был, как уже говорилось, 6 марта. А ведь в самом постановлении суда признается, что агитацию Сивуха начал 2 марта. Больше ни о каких действиях В.Сивухи по подготовке митинга в постановлении не говорится. Но ведь 2 марта действия по подготовке митинга не являлись правонарушением! Тем не менее, судья Маймусов применил декрет N5 и тем самым **самовольно придал этому декрету обратную силу,** хотя в декрете ясно написано, что он вступает в действие со дня опубликования!

То, что закон не может иметьобратную силу, есть общеизвестный принцип права. Например, ст.11, п.2 «Всеобщей декларации прав человека» гласит: «**Никто не может быть осужден за преступление на основании совершения какого-либо деяния или бездействие, которые во время их совершения не составляли преступления по национальным законам или международному праву**». Согласно ст. 8 Конституции, Республика Беларусь признает приоритет общепризнанных принципов международного права и обеспечивает соответствие им законодательства.

Апелляции В.Сивухи председателю Могилевского областного суда, прокурору Могилевской области успеха не имели. Несмотря на вопиющую незаконность постановления районного суда, В.Сивуха получил пустые отписки от председателя областного суда **Попенюка В.М.** и прокурора Ленинского района **Архипова А.М.**.

В Могилеве по-прежнему действует правило: «органы не ошибаются»

12 марта 1997 г. в Могилеве в районе Привокзальной площади члены молодежной организации «Малады фронт» **Новиков Д.А. и Ильяшенко А.П.** расклеивали афиши о предстоящем концерте белорусских рок-групп и рекламный плакат-вырезку из газеты «Свабода» с подписью «Хочаш ведаць праўду? Выпісвай газету «Свабода».

В 21-00 они были задержаны сотрудниками ОМОНа и препровождены в участок милиции. При этом Новиков и Ильюшенко вели себя спокойно, сопротивления не оказывали, сразу предъявили свои паспорта.

Тем не менее, у нас если человек задержан, то наказание неминуемо, потому что «органы не ошибаются». Поэтому, когда выяснилось, что наказывать задержанных не за что, т.к. за расклеивание чисто рекламных листовок статьи у нас пока нет, то к Ильяшенко вменили в вину найденную у него одну листовку с призывом прийти на митинг городского клуба избирателей, посвященный Дню Конституции 15 марта. Это расценили как нарушение декрета N5.

Но ведь листовка была только в одном экземпляре, а по нашему законодательству есть ограничения только на распространение информации. Хранить же у себя можно любую информацию. Никаких ограничений в законе на этот счет нет.

На Новикова составили протокол о «неповиновении» сотрудникам милиции, а заодно и протокол о нарушении декрета N5, хотя у Новикова вобще никаких листовок с призывом прийти на митинг не было. Протоколы составлял сотрудник Ленинского РОВД **Яблонский В.Г.**

Обстановку задержания ярко характеризует заявление по этому поводу Д.Новикова, выдержку из которого мы приводим:

«*Я, Новікаў Дзяніс Анатольевіч, 12 сакавіка 1997 г. быў затрыманы патрулем АМАПа у 21-30 вечара.*

Пры затрыманні яны не прад'явілі свае пасведчанні і не паведамілі, на якой падставе яны нас затрымліваюць (я быў з сваім сябрам — Андрэем Ільяшэнкам). На той момант мы наклейвалі афішу аб канцэрце, які меў адбыцца ў ДК чыгуначнікаў. Пасля дастаўкі нас ў Ленінскі РАУС нам доўгі час не давалі ні пазваніць дамоў, ні выклікаць свайго прадстаўніка, і наогул на нас не звярталі ўвагі. Пры гэтым ўжывалась нецэнзурная лаянка. Пры спробе папрасіць вады яны заклалі трохпавярховым матам, сказалі: «Без вады абыдзешся...» (Андрэю — 25 гады, мне — 17 гадоў).

Пасля пратрымання каля 3-х гадзін у «тэлефізары» мне сказалі падпісаць пэўную паперку, што я абязуюся прыйсці заўтра ў 8-15 назад, паколькі мяне, як непаўналетняга, не могуць трымаць ноч ў пастарунку і адпусцілі.

Але ж я патэлефанаваў Абадоўскаму С.В., запрасіўшы яго быць нашым прадстаўніком і дачакаўся яго ля РАУСа. Мы разам зайшлі ў пастарунак зноў.

Сяргей Віктаравіч прадставіўся у дзяжурці і паведаміў, што ён прадстаўнік Андрэя і мой і хацеў бы азнаёміцца з пратаколам. Але набегла ў памяшканне чалавек сем міліцыянтаў, і дзяжурны стаў смелы і адмовіў у яго просьбе. Пасля чаго ён папрасіў дзяжурнага назваць свае прозвішча, на што таксама атрымаў адмову. Потым міліцыянты, спаспяшыся на перасменку, прагналі нас з РАУСа. Сустрэча з Андрэем так іне удалось.

...(назаўтра) у 8-30 прыехаў начальнік Ленінскага РАУСа (які таксама не даў свае прозвішча...)

У 11-30 за мной прыйшлі і павялі на першы допыт (усяго мяне дапытывалі два разы). Першы следчы пры мне лаяўся і абражаў і мяне, і маю асобу, і БХК, іі БНФ. Пры гэтым ужываў не вельмі культурныя словы, г.зн. мат. На допыце прысутнічаў следчы КДБ, які пытаўся дабіцца ад мяне прызнаньня ў тым, што ўлёткі мне даў Абадоўскі С.В. і Сівуха В.І., неглядзячы на тое, что у мяне не было знойдзена наогул ніякіх улётак з заклікам да мітынгу.

Пасля 2-га допыта мне хацелі прыпісаць арт. 67 (призыв к насильственному свержению власти — В.С.). Але потым прыпісалі арт. 6 і 7 дэкрета N5 і паведамілі, каб я чакаў выклік на камісію па справах непаўнагадовых, дзе мне павінны прісудзіць 20 млн. штрафу.

...На працягу усяго часу мне адмаўлілі ў прадстаўніку і ўвесь час я слухаў пахабную лаянку...»

Что касается Андрея Ильяшенко, то его 13 марта отвезли в суд Ленинского района, где судья Маймусов С.А. дал ему трое суток ареста на основании ст.12 декрета N5. При этом не вызывались свидетели со стороны обвиняемого, ему было отказано в представителе, не велся протокол заседания.

Да и к чему судье Маймусову все эти формальности? Ведь все ясно. Если человек задержан и провел ночь в милиции, значит в чем-то виноват! **Потому что «органы» просто так никого не задерживают!** Потому что у нас достаточно одеть в милицейскую форму какую-нибудь тупую деревенщину, едва умеющую читать и писать, вручить ей дубинку, и ее слово будет весомей, чем слово потомственного горожанина с высшим образованием (Андрей Ильюшенко —дипломированный инженер, работает в Могилевском институте прикладной оптики академии наук Беларуси).

А.Ильяшенко обжаловал постановление суда председателю областного суда и прокурору Могилевской области. В ответ были получены пустые отписки от председателя областного суда **Попенюка В.М.** и прокурора Ленинского района **Архипова А.М.**

Однако, когда Ильяшенко обжаловал постановление судьи Маймусова в Верховный Суд, то реакция была не совсем обычной. По-видимому, процессуальные нарушения были столь велики, что даже белорусский Верховный Суд в своем постановлении (подписанным председателем Верховного Суда Сукало В.О.) предписал «постановление судьи Ленинского района г. Могилева от 13 марта 1997 г. в отношении Ильяшенко А.П. отменить и дело направить на рассмотрение другому судье».

Однако это постановление мало что изменило. Состоялось новый новое заседание суда (судья — **Ефремов А.П.**), на котором формальности были соблюдены: были вызваны свидетели с обеих сторон, у Ильяшенко был представитель и т.д. Тем не менее, несмотря на то, что **никто** из свидетелей от милиции не утверждал, что он видел у Ильяшенко более одной листовки с призывом к митингу, судья Ефремов, фактически подтвердил прежнее постановление Ленинского районного суда. При этом он основывался на материалах допроса Ильяшенко А. от 13 марта в Ленинском РОВД. В протоколе допроса Ильяшенко подтвердил, что у него были листовки с призывом прийти на митинг.

Действительно, в протоколе допроса слово «листовки» написано во множественном числе. В суде Ильяшенко говорил, что когда подписывал протокол, не придал этому значения, и что в действительности у него была только одна листовка. **И в самом деле, откуда он мог знать, что то, что у него найдена одна листовка или несколько, имеет принципиальное значение?** Ведь он не юрист! Следователь об этом знал, а Ильяшенко? Ведь он незаконно был лишен юридической помощи, и посоветоваться ему было не с кем! С другой стороны, в протоколе изъятия фигурирует только одна листовка. Куда, в таком случае, делись остальные? Почему судья Ефремов не придал значения этому факту? **Не потому ли, что для наших судей по прежнему остается актуальным девиз незабвенного сталинского прокурора Вышинского: «Признание — царица оказательств»?**

Судьба Дениса Новикова была более счастливой. Я думаю, что только потому, что его, как несовершеннолетнего, не держали ночь в каталажке, и суду не нужно было подтверждать факт ареста своим решением. То есть «прикрывать» милицию. В суде и свидетели задержания Новикова, и задержавшие его ОМОНовцы в один голос подтвердили, что никакого неповиновения при задержании Новиков не оказывал. С другой стороны, в протоколе изъятия его вещей листовки с призывом прийти на митинг не было. Поэтому суд Ленинского района (Судья Ефремов А.П.) оправдал Новикова.

Казалось бы, инцидент исчерпан. Но ведь если Новиков не оказывал сопротивления, то протокол «о неповиновении сотрудникам милиции» был составлен без каких либо оснований! Фактически, это был фиктивный протокол!

Денис Новиков направил жалобу прокурору Ленинского района, где он потребовал привлечь лиц, виновных в составлении фиктивного протокола о моем «неповиновении сотрудникам ОМОНа» к ответственности по ст. 171 УК РБ «Должностной подлог». На эту жалобу поступил ответ прокурора Ленинского района Архипова А.М., где утверждалось: «Прокуратурой района в настоящее время решается вопрос о привлечении виновных лиц к дисциплинарной ответственности». Однако информации о том, какие именно меры применены к сотрудникам милиции, грубо и явно нарушившими закон, Д.Новиков от прокуратуры не дождался.

Могилевское отделение Белорусского Хельсинского Комитета.

Як зачыняліся цэрквы ў Магілёве

У апошнія часы адраджаюцца калісьці існаваўшыя прыходы веруючых розных канфесій. Ім вяртаюцца раней канфіскаваныя цэрквы, касцёлы, сінагогі, малітоўныя дамы і г.д. Аднаўляецца справядлівасць, маёмасць вяртаецца сапраўдным гаспадарам. Але ўзнікаюць шматлікія пытанні. Напрыклад, як даказаць, што гэты будынак раней належыў веруючым і быў гвалтоўна ад іх адабраны. Хто і калі прымаў рашэнні? Знайсці адказ на гэта стала магчыма толькі у апошнія гады. Даследчыкі атрымалі права працаваць у архівах з матэрыяламі, да якіх раней доступ быў абмежаваны.

Адказ на гэтыя пытанні мажліва знайсці на пажоўклых старонках пратаколах камуністычнай арганізацыі прэзідыўма гарадскога савета Магілёва, на якіх пазначаны працэс канфіскацыі будынкаў, належачых вернікам розных канфесій, у 1929-1930 гадах.

Патрэбна падкрэсліць, што ўсе храмы на момант прыняцця рашэнняў дзейнічалі і канфіскоўваліся ад груп веруючых існаваўшых прыходаў. Характэрным з'яўляецца тое, што пры прыняцці рашэнняў вобяцца спасылкі на агульныя сходы рабочых і служачых горада, на якіх выказваліся запатрабаванні аб із'яцці ўсіх малітоўных дамоў, цэркваў і г.д. Але ж мы ведаем, як тады праводзіліся такія сходы і як прымаліся на іх пастановы і чаго яны вартыя.

З пратаколаў можна даведацца аб дакладнай даце прыняцця рашэння аб зняцці ўсіх званоў (калакалоў) з цэркваў горада. Гэта было зроблена як раз перад Калядамі (Ражством Хрыстовым) — 3 студзеня 1930 года.

16 красавіка 1929 года. Прынялі рашэнне аб із'яцці (канфіскацыі) ад групы веруючых Васкрасенскай царквы (раней касцел езуітаў) і перадачы яе Маппрамсаюзу; сінагогі Кнесо-Ізраіль пад культурныя мэты Акрпрафбюро. 22 снежня 1929 года сінагогу «Шыра-Шырым» адмялі ў вернікаў і будынак перадалі 17-й школе. 3 студзеня 1930 года, акрамя з'няцця званоў, вырашылі кафіскаваць сінагогу «ГНЭСЭЗ-ІЗРОІЛЬ» і перадаць у распараджэнне інвалiднай каапераціі.

24 студзеня 1930 года. Кафедральны малы і Бальшы саборы канфіскаваныя і Бальшы перадаць пад клюб рабочых хлебазавода. Трох сьвяціцельскую царкву на Першамайскай вуліцы пад клюб рабочых чыгункі і завода «Узраджэнне»; сінагогу «Купечаскую» (Паштовая вул. д.4) пад клюб беспрацоўных, сінагогу «Тылім» (Віленская, д.2) пад клюб членам жылпевай каапераціі, сінагогу «Бэйс-Іосіф» (вул.Ульяна-Крупская, д.45) пад клюб піянератрада Чыгункі; Троіцкую царкву на Лупалава пад культурныя мэты; сінагогу «Шура» пад клюб 16-га Сапбата; Васкрасенскую царкву і капліцу ў Пячэрску — першую пад клюб Чырвонага механіка, а капліцу пад клюб рабочых Псіхалячэбніцы.

17 лютага 1930 года сінагогу «Сагал» (Быхаўская, д.6) канфіскавалі і перадалі яе патрэббазе.

Усе гэтыя рашэнні прымалі: Рубінец, Сільвестраў, Пундзік, Нямірскі, Кіштымаў, Праднікава, Розенберг, Вінаградаў, Дурдолава, Каханавер, Клеонская у прысутнасці Цыпермана, Жданко, Нісневіча, Крывупіна, Файнштэйна, Смількенсона, Ляшчынскага, Кантара, Хаськіна, Элгесне, Айзінсона, Гофмана, Леізаровіча, Карасіна.

Амаль усе згадваемыя будынкі ў наступныя гады былі знішчаны. Гэта тычыцца сінагог, Троіцкай царквы на Лупалава, што была адразу за мастом на левым беразе Дняпра, Іосіфскага сабора (Бальшы кафедральны) — на яго месцы цяпер гасцініца Дняпроўская; Спаскага (Малы кафедральны) — на гэтым месцы зараз будынак будтрэста N12, Васкрасенскай царквы. Захаваліся толькі будынкі сінагогі «Купечаскай» — зараз Дом бокса і Трохсвяціцельскай царквы, дзе доўгі час быў клюб «Строммашыны», а зараз зноў царква.

Ігар ПУШКІН,
дырэктар музэя гісторыі Магілёва.

Зрабі сабе падарунак!

Калісьці амаль ва ўсіх кнігарнях былі маляўніча аздобленыя заклікі-парады: Кніга — лепшы падарунак. Сапраўды так. Аднак сёння падарыць юбіляру, навасёлу, маладым на вяселле ці чалавеку з іншай нагоды кнігу, значыцца рызыкаваць тым, што ён пакрыўдзіцца. Як гаворыцца, новыя часы — новыя песні... Аднак жа ТЫДНЁВІК па-ранейшаму лічыць, што лепшы падарунак — гэта сапраўды КНІГА. Справа толькі ў тым, якая гэта кніга.

Разам з выдавецтвам «Наша Ніва», рэдакцыяй газэты «Наша Ніва» мы маем гонар прапанаваць усім прыняць удзел у выданні і, зразумела, набыцці новай кнігі народнага пісьменніка Беларусі Васіля Быкава «СЦЯНА». Гэты новы твор пісьменніка адмовілася друкаваць сённяшняя дзяржава. Але народ можа абысціся і без яе: кніга будзе надрукавана па чытацкай замове у такой тыражнай колькасці, якую вызначаць самі людзі зваротам у выдавецтва «Наша Ніва». Пры гэтым чытачы не толькі сэканомяць грошы, бо ў продажы кніга будзе каштаваць даражэй, але створаць сам прэцэдэнт грамадскай кансалідацыі на культурна-асветніцкай ніве, амаль што вытаптанай сённяшняй уладай. Новая кніга В.Быкава, выдадзеная на народныя грошы — найлепшы падарунак не толькі пісьменніку-патрыёту, але і самім сабе.

Парайце падтрымаць выдавецкі праект «НН» вашым сябрам, суседзям, знаёмым, калегам. Усе разам зробім іншым і сабе найлепшы падарунак: дадзім шчаслівае чытальніцкае жыццё новаму твору Васіля Быкава —ягонай кнізе «СЦЯНА». Нягледзячы на сцяну, якой ахутала ўлада пісьменніка. Нягледзячы на сцяну, якую паставіла ўлада паміж пісьменнікам і ягонымі чытачамі.

Каб замовіць кнігу «Сцяна», трэба пералічыць на рахунак БГФ «Наша Ніва» р/р 3015201930039 філія «Гарант» АКБ «Пошук» г.Менску, код 987, наступныя выдаткі — 68.000 бел.руб (кошт выдання) плюс 20.000 бел.руб. (кошт паштовай перасылкі). На квітанцыі трэба пазначыць назву кнігі, свой дакладны паштовы адрас, калі ёсць — тэлефон.

Дарагія дзеці і дарослыя!

Магілёўскі абласны тэатар лялек віншуе ўсіх с надыходзячым Новым годам!

Дзед Мароз і Снягурачка ўстрайваюць традыцыйныя Навагоднія ранішнікі і прымаюць заказы ад прыватных асобаў і арганізацыяў за наяўны і безнаяўны разлік.

Елка ў тэатры лялек — найлепшая ў горадзе!

Вас чакаюць захапляючыя казачныя прыгоды і падарункі!

Тэлефон для даведак: 25-84-89, 22-86-83.

ШАНОЎНЫЯ ЧЫТАЧЫ!

У час, у які мы жывём, тым больш у краіне, у якой мы жывём, — здарыцца можа ўсё. Любая фармальная або «сапраўдная» падстава можа стацца прычынай нашага больш працяглага неспапіканьня, чым папярэдняе... А таму (пастукаем па дрэву), — прыміце нашыя шчырыя віншаванні з надыходзячымі каталіцкімі і праваслаўнымі Калядамі і Новым Годам! Хаця, верым, што газэта (і мы з вамі) будзем жыць. Усім— шчасця!

РЭДАКЦЫЯ.

Паэтычная гасцёўня Тыднёвіка

Гэтым разам мы прапануем вам, паважаныя чытачы, вершы Ўладзімера Дудзіцкага (1911 — ?) і Ўладзімера Жылкі (1900-1933), якія друкаваліся ў 6-м нумары адноўленай «Нашай Нівы» (1992 г.).

Уладзімер ДУДЗІЦКІ

Далей і далей

Хвалі ад берагу — далей і далей...
Чым іх усьцешаць туманныя далі?
Спыняць, расьціснуць на сьпінах наплываў
дугаў тугія зялёныя грывы;
пенаю жоўтай на мелях затокаў
вецер прыгорне у краі далёкім;
буры сівыя глыбінь безьязыкіх
век закалышуць на поўначы дзікай...
Лепей употай на пальмавай высьпе
пэрлавай занізьзю рос было высьпець,
кроплямі цёплымі — дожджыкам чыстым —
спорна разьліцца над краем вячыстым, —
краем, што стогне і б'ецца у русе...
Гора-ж і ім і маёй Беларусі...

Караібскае мора, 27.7.1950

На ганьбішчы славы

Прыляж да зямлі і паслухай,
як кліча
апошняя змрочнага часу гадзіна...
Ля Сожу, Дняпра, каля Сьвіслачы,
Пцічы
калоцяцца грудзі падбітай Радзімы,
і стогне, як гораў цяжкія абвалы,
як буры, як роскат магутны улевы,
ад гора, ад крыўды на ганьбішчы
славы
гарачае цела, налітае гневам.
Рубцуе, бы вогненны выліў
вулькану,
зьнішчэньне свой поступ на твары
стагодзьдзя.
Хто-ж выйдзе, каб боль наш
у вечнасьці кануў,
і скажа апошняе: «Досыць-жа!
Годзе!»?
Крывёю жаўнеры Крывіцкай Пагоні
шляхі паласкалі на бітнішчах
пушчаў,
каб жоўтыя горды на рунiстых гонях
ня сьмелі спакою нашчадкаў
разлушчыць,
кранацца вазёрнага звонкага плоду,
пяшчынкі адзінай, пылінкі ад спору;
каб рэчак блакітных жывільныя воды
ім сталіся пострахам скрутнага мору,
каб вобразы волатаў — продкаў —
паўсталі
з байніцаў Нямігі, з Высокага места —
каб голас мячоў зь беларускае сталі
азваўся на покліч нярадасных вестак:
пачуў я, як моцна, упарта нас кліча
апошняя змрочнага часу гадзіна...
Ля Сожу, Дняпра, каля Сьвіслачы,
Пцічы
калоцяцца грудзі падбітай Радзімы.

Вэнэсуэла, 21.7.1952

Уладзімер ЖЫЛКА

* * *

Калі змрочнасьць ахінвае цьмяная
легкавейная, кволая хуста
калі мяккасьцю фарб незвычайнаю
задрамала лагоднасьць над светам
калі сувязьзю вечара тайнаю
ноч суточана з днём яснаветным
ціхавейнаю хусткай утомы
і рука яе ў суцень прыбраная
зацірае ўсе рысы і зломы
і калі цішыня нерухомая
заплятае на ноч свае косы
і на кветках красой невядомаю
заблішчаць пераліўныя росы
я хачу вас сказаць далікатнае
што, як вашы лятункі, — люботна
уздыхнуць і згадаць невыдатнае
што гучыць без тугі, бесклапотна
як дзяцінства гады незваротныя
тыя гукі, што родзяцца ў цішы
як вады плюскатаньні пяшчотныя
чараваньне тых слоў закалыша
і ушчэнт закаханасьці поўныя
і таго, што ня выказаш мовай
мы пяройдзем мяжу ў невымоўнае
за рубеж чалавечага слова
блізасьць гэткая шчэ не запісана
хоць для сэрца ад веку радзіма
немагчымасьцю сэрца ўкалысана
немагчымае блізка й магчыма
калі росы як пэрлы срабрыстыя
на лістках і на травах так густа
калі змрочнасьці ціхай празрыстае

* * *

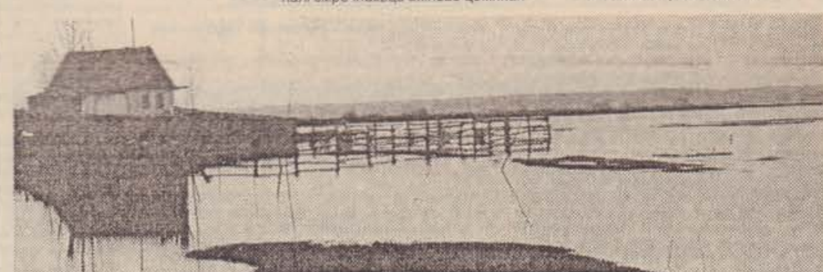
Божа, ня шмат засталося
Піць мне з келіху дзён.
Восень, як жменю калосься,
Скосіць жыцьця майго сон!
Скосіць халодна, дазваньня,
У сэрцы насьмешлівы зьдзек.
Сумна твае адцьвітаньне,
Квеце зямлі, чалавек!
Вось і згарэў даастатку
Ў вогнішчы горкім жыцьця, —
Усё ж наваколл — загадка.
Чым жа пацешуся я?
Цёмна сьветабудова,
Мгліста і глуха са мной.
Ня чуўшы спраўднага слова,
Польнай хілюся травой.

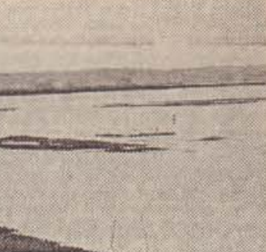
1925

Меч

Яго ў зямлі знайшоў маёй разлогай,
Аручы прадзедаў вузкі загон.
Вясёлым звонам аказаўся ён,
Калі чапіў канцом майго нарога.
Ацёр пабожна іржу часу благога
І заблішчаў старых стагодзьдзяў
сон
І надпіс на клінку, нібы закон:
«Дарэшты бой!» — зірнуў загадам
строга.
І вось няма нясьмеласьці, разваг
Для сэрца вернага — чужынцам
страх.
Радзімы схоў вартуйце, маткі,
сёстры!
Я з грамадой іду на шчасьце нам.
Мой меч зіхціць непераможны,
вострыя
Змагуся сам — дык сотням
перадам.

1924

Рэдактар Генадзь СУДНІК

Інфармацыйна-аналітычная газета, заснаваная Магілёўскай гарадской асацыяцыяй "КОЛА СЯБРОЎ".

Зарэгістравана у Дзяржкамітэце Рэспублікі Беларусь па друку за № 831.

Газета выходзіць па пятніцах, пераважна на беларускай мове..

Кошт аднаго асобніка газэты ў гандлі праз сістэму Саюздруку — 2.000 рублёў. У свабодным продажы і ў грамадскіх распаўсюджвальнікаў — па дамоўленасці.

АДРАС РЭДАКЦЫІ: 212030 г. Магілёў, вул. Першамайская, 6-22.

ТЭЛЕФОНЫ: 31-04-15, 22-97-82

Газета набрана і надрукавана афсетным спосабам у Магілёўскай абласной друкарні імя Я.М.Свярдлова. Зак. 30. Тыраж 2100 асобнікаў.